

... shrnutí z minula:

Kde se vzal Izrael: biblická verze

David a Šalomoun (kolem roku 1000 př. n.l.)

– Samuelovy a Královské knihy

Rozdělení království koncem 10.stol.

– 2.Kr

Severní Izrael zánik 722 př.n.l., Asyřané – 2.Kr, Izajáš

Jižní Izrael (Judsko): Chizkijáš (8.stol.) a **Jošijáš** (7.-6.stol.) – refromní králové

– 2.Kr, Izajáš

Porážka Judského království 586 př. n.l, Babylóňané.

– 2Kr, Jeremjáš

Peršan Kýros povolil Židům návrat a znovuvýstavbu (druhého) chrámu po 539 př.n.l.

– Ezd, Neh, Ag, Zach

Kde se vzal Izrael: biblická verze

Kde se vzal Izrael: archeologická verze

Periodizace dějin starověkého Předního východu

- **paleolit** = starší doba kamenná do 14 000 př.n.l.
- **mesolit** = střední doba kamenná 14 – 8 000 př.n.l.
- **neolit** = mladší doba kamenná 8 – 4 000 př.n.l.
- **chalkolit** = doba měděná 4000 – 3200 př.n.l.

Periodizace dějin starověkého Předního východu

doba bronzová 3200-1200

- **ranná doba bronzová** (EB I – EB IV) 3 200 – 2 000
- **střední doba bronzová** (MB I – III) 2 000 – 1550
- **pozdní doba bronzová** (LB I – II) 1550 – 1200

Periodizace dějin starověkého Předního východu

- doba železná (Iron age, IA) 1200 – 332
- IA I 1180-900 (~ soudcové, „spojené království“)
- IA II 900-600 (~ samostatná království)
- IA III = perské období 600-330 (~ poexilní doba)

Periodizace dějin starověkého Předního východu

- **helénistické období** až 4.stol.n. přítomnost Říma **4.stol.př.n.l.** od 1.stol.př.n.l. silná
- **byzantské období** od 4.stol.n.l. do nástupu islámu v pol. 7.stol.

Vlny semitského osídlení

- Akad'ané (3.tis.) > Sargon Akadský
- Amorejci (2.tis.) > Chamurapi
- Aramejci (14.-8.stol.) > jazykově určili Asyřany

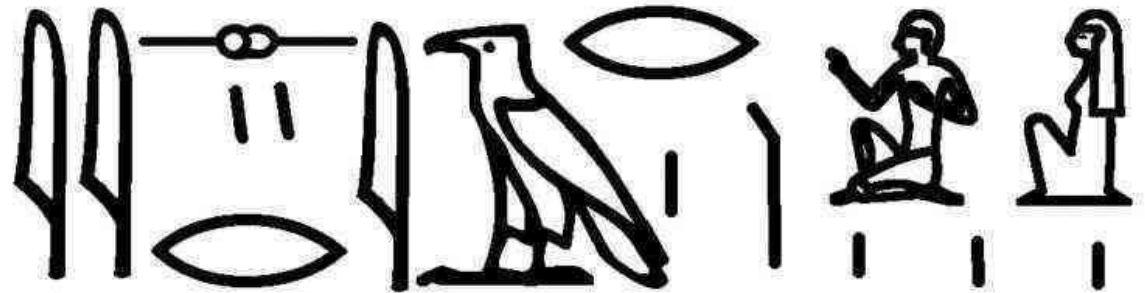

Merenptahova vítězná stéla z Karnaku (1220 př.n.l.)

Nejstarší mimobiblická zmínka o Izraeli: stéla faraona Merenptaha z 13.stol. zmiňuje Izrael mezi poraženými městy a národy.

THEBES. INSCRIPTION ON STELE OF MERENPTAH.

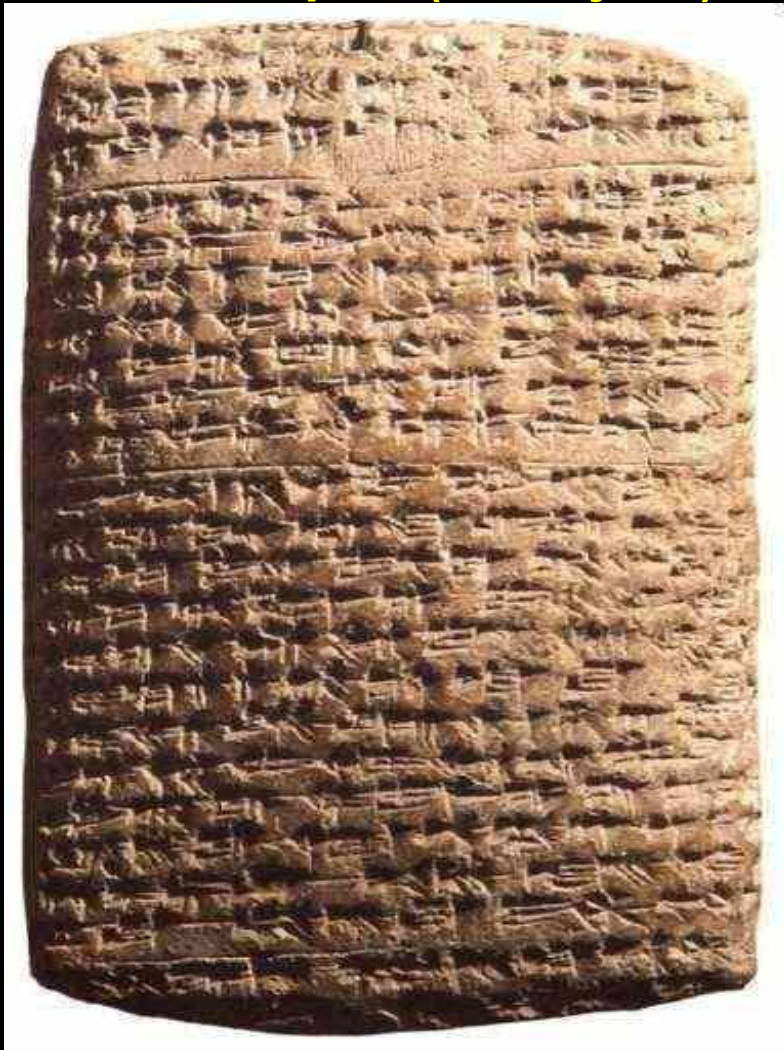
XIV.

...Knížata jsou pokořena a jen říkají: „Šalom!“...
Kanaan je zbědovaný, Aškalon je dobyt... **Izrael je zpuštěn** a nemá plody. Charu se stala vdovou...

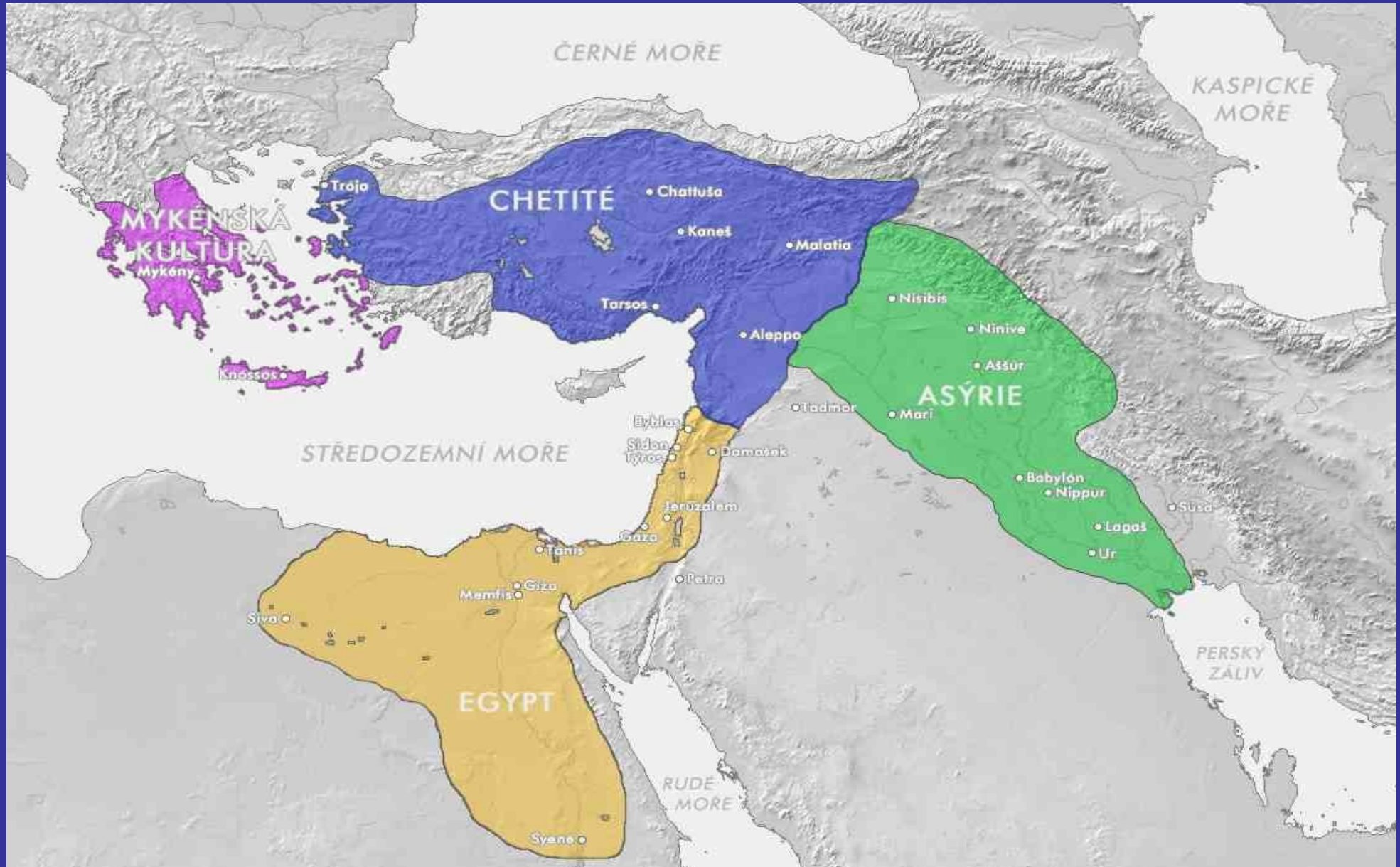
Archív z El-Amarny (14.stol. př.n.l.)

hliněné tabulky objevené koncem 19.stol. n.l. zachycující korespondenci mezi faraónem a jeho vazalskými městskými státy na území dnešního Izraele (mj. Jeruzalémem a Šekemem). Izrael nezmiňují, ale stěžují si na divoké *Chapiru* (Hebrejce?), kteří na ně útočí z východu.

Izrael na počátku doby železné

V silovém poli říší Předního východu

„Etnogeneze“ „Izraele“

V zásadě existují **tři modely vzniku Izraele** na konci doby bronzové:

- **Válečné tažení a dobytí** (kniha Jozue, předkritické čtení, archeolog William F. Albright a biblista Miloš Bič).
- **Pozvolná infiltrace** v souvislosti s vlnami semitského osídlení od východu na západ (němečtí biblisté Albrecht Alt, Martin Noth, Leonhard Rost).
- **Socio-ekonomický proces uvnitř Kenaanu**, na jehož konci stojí lid Izraele jako svébytné etnikum (*endogenní* X *exogenní* charakter Izraele; od 70.let postupně převažující názor; marxistický biblista Norman Gottwald).

model „válečné tažení, dobytí Izraele“?

Argumenty pro

- biblická zpráva
- důraz na nesmiřitelnost vůči Kenaancům
- nová teologie
- stopy po násilném dobytí měst
- zprávy o *chabiru* / *apiru*, za nimiž se skrývá Izrael
- populační exploze hornatého středohoří ve 12.-10. stol. př.n.l.

Argumenty proti

- příbuznost s Kenaanci jazyková i
- použitou keramikou a nástroji
- teologie i archeologické stopy lidového náboženství ukazují na Kanaan
- zdaleka ne všechna města vypleněna
- města mohli dobýt Egypťané nebo dřívější vlny nájezdníků
- exploze vysvětlitelná úspěšným životním stylem = endogenní

model „pozvolná infiltrace“?

Argumenty pro

- Pastervecké kolektivní vědomí Izraele (Kajin a Ábel, Pesach...)
- Dlouhodobější proces pravděpodobnější, souvislost s osidlovacími vlnami a zprávami o *apiru*.

Argumenty proti

- biblická zpráva
- příbuznost s Kenaanci
- stopy po usazeném zemědělském hospodaření
- nemohli přijít z pouště před domestikací velblouda

socio-ekonomické procesy uvnitř Kenaanu?

Argumenty pro

- kulturní kontinuita s Kenaanem
- „Protoizraelci“ jako disidenti / dezertéři městských států
- teologické důrazy v samotné Bibli (rovnostářství, metafora putování...)

Argumenty proti

- v radikálním rozporu s biblickou představou dějin
- proč by se separovali od svých krajanů?
- Kde se pak vzala víra v JHVH?

Kde se vzal Izrael: etnogeneze Izraele

Israel Finkelstein
Neil Asher Silberman

Objevování Bible

Svatá Písma
Izraele
ve světle
moderní
archeologie

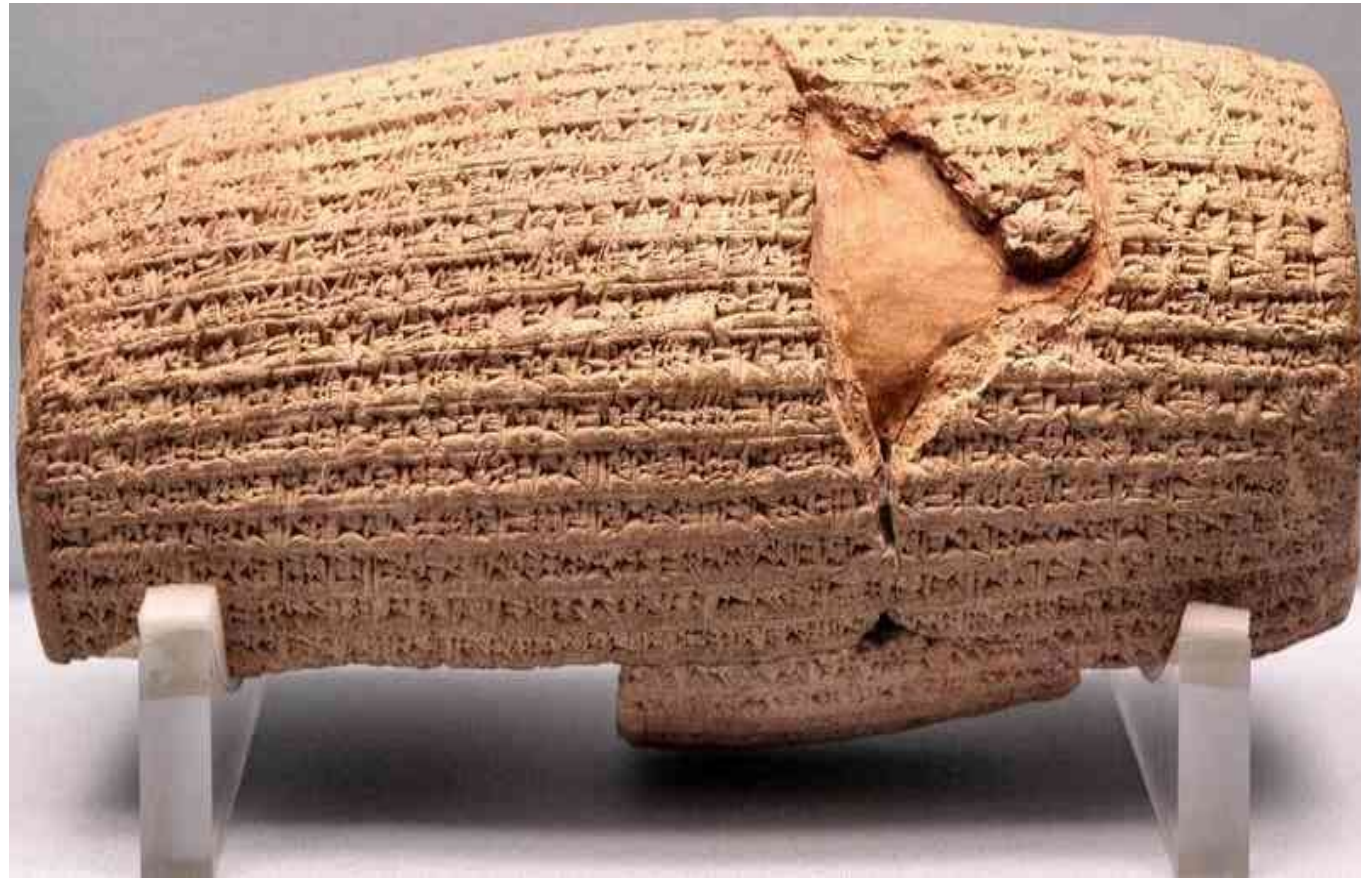
Perští vladaři 6.-5. stol., za nichž se Židé mohli začít navracet

- **Kýros II Veliký** (600-530): dobyvatel Babylóna
- **Kambýses II** (+ 522): dobyvatel Egypta
- **Dareios I Veliký** (550-486): autonomní celky, 20 satrapií.

Kýrův edikt

- Ezd 6,1-5
- **Kýrův váleček:**
Navrátil jsem do oněch svatých měst na druhé straně Tigridu, svatyň, jež byly již dlouho v troskách, sochy, které v nich dříve žily, a ustavil pro ně stálé svatyně. I shromáždil jsem všechny jejich obyvatele a navrátil jsem jim jejich bydliště.

Kánony Bible: Dynamika jejich postupného růstu, vzájemného ovlivňování a vztahu k určitému společenství

5.-4-stol. ante

